

Monumentnummer*: 529756

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **21 december 2012**
Kadaster deel/nr **82937/69**

Woonplaats* *Gemeente** *Provincie**
Deelen Ede Gelderland

Locatiennaam *Locatieomschrijving*
Deelen

Kadastrale gemeente* *Sectie** *Kadastraal object** *Appartement aanduiding* *Grondperceel*
Otterlo C 773

Omschrijving**

Inleiding

Gebouw 18 ligt vrijstaand met de grootste lengte van noordwest naar zuidoost, evenwijdig aan de huidige Hoenderloseweg, links naast de hoofdtoegang tot het terrein Kop van Deelen. Het werd in 1940 gerealiseerd als 'Sonderbau' en is op macroniveau onderdeel van een grote militaire vliegveldstructuur uit de periode 1940-1945. Op mesoniveau is het onderdeel van een ijl complex van in esdorppachtige structuur geplaatste gebouwen en op microniveau van een los gegroepeerde cluster van met de vluchtcontrole verbonden onderkomens. Er is van oudsher onbelemmerd zicht over het gehele vliegterrein. Aan weerszijden van het gebouw liggen in hoofdzaak in visgraatpatroon beklinkerde open ruimten, terwijl de tuin aan de westzijde onder meer een gemetselde vijver en een piëdestal bevat. Gebouw 18 omvat twee duidelijk te onderscheiden onderdelen: aan de zuidoostzijde een relatief hoge hoofdmassa, waarin de 'Horstfeuerwehr' of vliegveldbrandweer was gevestigd, en links daarvan een duidelijk lagere nevenmassa, die kantoren bevatte. Ten noorden van het gebouw een hondenhok.

Omschrijving

Gedeeltelijk onderkelderde, eenlaagse, met ca. 50 cm dik buitenmuurwerk uitgevoerde, hoofdzakelijk bakstenen BRANDWEERKAZERNE / KANTOOR op asymmetrische T-vormige plattegrond. Gedekt door een samengesteld dak, bestaande uit een

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

relatief hoog schilddak met aan beide kopse zijden een verhoogde dakvoet boven het kazernegedeelte - waarin deels moderne dakramen - en een afgewolfd zadeldak boven het kantoorgedeelte, met in beide dakschilden langgerekte dakkapellen met vensterstrook. Alle dakvlakken gedekt met gegolfde hoofdzakelijk grauwe holle (Hollandse) pannen en uitgevoerd met overstek, eindigend in mastgoten. Wit geschilderde windveren.

In de aan de Hoenderloseweg grenzende gevel van de hoofdmassa twee hoge gevelopeningen onder betonnen latei, voorzien van moderne kunststof hefdeuren; rechts een later ingebrachte deuropening met lichtmetalen hefdeur; links twee vensteropeningen onder rollaag, met betonnen kalf en voorzien van met roeden verdeelde dubbele houten tweeruits draairamen onder, en vierruits valramen boven. In de aangrenzende korte zijgevel van de hoofdmassa een vergelijkbaar venster. Draairamen op begane grond voorzien van in groen en wit lijstmotief beschilderde plaatstalen luiken. De achtergevel van het kazernedeel bevat een tweetal hoge gevelopeningen onder betonnen latei met metalen roldeuren en links daarvan drie kleine vensteropeningen met vierruits valramen. Een van drie vergelijkbare vensters rechts is uitgebroken vanwege een tijdelijke kantooraanbouw, die zich aan de noordoostzijde van het hoofdgebouw bevindt. In de zuidoostelijke langsgaveel van het kazernedeel zes vergelijkbare vensteropeningen, met daaronder een tijdelijke stallings- of opslagvoorziening.

In de westelijke langsgaveel van het kantoorgedeelte drie en in oostelijke vijf vensteropeningen onder rollaag, met betonnen kalf en voorzien van met roeden verdeelde dubbele houten tweeruits draairamen onder, en vierruits valramen boven. In de westelijke langsgaveel tevens een toegangsopening, waarin een vlakke houten deur met vierruits raam en bovenlicht. In de kopgevel van het kantoorgedeelte rechts een vergelijkbaar venster. Op zolderniveau twee vensters met vierruits ramen en latere ijzeren noodtrap. Alle draairamen op begane grond voorzien van in groen en wit lijstmotief beschilderde plaatstalen luiken, waarvan enkele met afsluitbare kijkspleten. In het interieur zijn de vloeren van kelder, begane grond en de zolderverdieping uitgevoerd in gewapend beton. Begane grond kazernedeel is één ongedeelde, ongeveer vijf meter hoge ruimte van circa 14 x 11 m. Zolderverdieping kazerne gestut door twee betonnen kolommen. Interieur vertoont - ondanks gedeeltelijke herindeling van ruimten, zoals ingebrachte kamers boven het kazernedeel en verlaagde plafonds - diverse voor de bouwtijd kenmerkende details, zoals in de kelder een slangenspoelbak en op de begane grond en de kapverdieping van het kantoordeel betegeling en geverfd schuurwerk, (beplate) deuren en een trap met gebogen ijzeren trapleuning.

Achter gebouw 18 een tegen een talud gebouwd en ongeveer een meter hoog bakstenen HONDENHOK, gedekt door een flauw achterwaarts hellende betonnen plaat. Aan de voorzijde twee vrijwel vierkante openingen, waarin resten van metalen kozijnen.

Waardering

BRANDWEERKAZERNE / KANTOOR met HONDENHOK, van algemeen belang als zeldzame en goed herkenbare onderdelen van een uit de Tweede Wereldoorlog stammend en door de Duitse bezetter als onderdeel van een groot militair vliegveld opgezet legerkamp, vanwege: architectuurhistorische, stedenbouwkundige, krijgs- en cultuurhistorische, situationele en complex- en ensemblewaarden, die onder meer kunnen blijken uit de op lokale vormen geïnspireerde traditionalistische bouwtrant, uit de voor de bouwtijd kenmerkende onderdelen en details, uit de in een kunstmatig opgezette esdorpstructuur en tot in detaillering doorgevoerde camouflage, uit de specifieke ligging met ruim uitzicht over het vliegtterrein, uit de samenhang van en met het totale vliegveldconcept en de ruimtelijke hoofdlijnen en onderdelen, en uit de onderlinge verwantschap van de hierbij toegepaste vormen.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Bijgebouwen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument